

TURIZM, MADANIY MEROS VA SPORT SOHALARIDA DAVLAT BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH

Muhsina Jo‘raboyeva

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida turizm, madaniy meros va sport sohalarida davlat boshqaruvini takomillashtirish jarayonlari, so‘nggi yillarda amalga oshirilgan islohotlar, ularning iqtisodiy va ijtimoiy hayotdagi o‘rni, raqamlashtirish, xalqaro hamkorlik va innovatsion boshqaruv tamoyillari tahlil etiladi. Mazkur sohalar o‘zaro uzviy bog‘liq bo‘lib, ularning rivoji mamlakat brendini shakllantirish, xalqaro maydonda O‘zbekistonning nufuzini oshirish va aholining farovonligini ta‘minlashda muhim rol o‘ynaydi.

Kalit so‘zlar: Turizm, madaniy meros, sport, davlat boshqaruvi, modernizatsiya, innovatsiya, raqamlashtirish, xalqaro hamkorlik, barqaror rivojlanish, islohotlar.

Bugungi globallashuv davrida turizm, madaniy meros va sport sohaları nafaqat ijtimoiy hayotning ajralmas qismi, balki davlat iqtisodiyotining strategik tarmoqlari sifatida qaralmoqda. O‘zbekiston Respublikasida ushbu sohalarini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Davlat boshqaruvini takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv tamoyillarini joriy etish, raqamli texnologiyalarni keng qo‘llash, shaffoflik va samaradorlikni oshirish, xalqaro tajribani o‘rganish orqali bu yo‘nalishlarda tub o‘zgarishlarga erishilmoqda.

Turizm sohasida olib borilayotgan islohotlar mamlakatning iqtisodiy salohiyatini oshirishda muhim omilga aylandi. Bugungi kunda turizm nafaqat iqtisodiy foyda manbai, balki madaniy diplomatiya vositasi sifatida ham katta ahamiyat kasb etmoqda. O‘zbekistonning boy tarixiy-madaniy merosi, me‘moriy yodgorliklari, tabiiy manzaralari, milliy qadriyatlari va mehmondo‘st xalqimiz sayyohlar uchun o‘ziga xos joziba manbai bo‘lib xizmat qilmoqda. Shu boisdan so‘nggi yillarda turizmni rivojlantirish davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Davlat boshqaruvi sohasida muhim o‘zgarishlardan biri sifatida Turizm va madaniy meros vazirligining tashkil etilishi alohida e‘tiborga loyiqdir. Ushbu vazirlik turizm, madaniyat va meros sohalarini yagona siyosiy platformada boshqarish, ularning uzviy integratsiyasini ta‘minlash, xalqaro hamkorlikni kengaytirish hamda innovatsion loyihalarni amalga oshirish bilan shug‘ullanadi. Shu orqali turizm sohasida yagona boshqaruv tizimi yaratildi, bu esa qarorlar qabul qilish jarayonining soddalashuvi, resurslardan samarali foydalanish va strategik rejalashtirish imkonini berdi. Turizmni rivojlantirishda davlat boshqaruvining asosiy tamoyillaridan biri — barqaror rivojlanish konsepsiyasidir. Bu yondashuv iqtisodiy foyda bilan bir qatorda ekologik va ijtimoiy barqarorlikni ham ko‘zda tutadi. Ekoturizm, agroturizm, ziyorat turizmi, sport va sog‘lomlashtirish turizmi kabi yo‘nalishlar orqali tabiiy muhitni asrash, mahalliy

aholining bandligini ta'minlash, hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirishga erishilmoqda. Madaniy merosni asrash va undan samarali foydalanish ham davlat siyosatining muhim yo'nalishidir. O'zbekiston hududida joylashgan minglab tarixiy obidalar, me'moriy yodgorliklar, arxeologik joylar nafaqat milliy faxrimiz, balki turizmning eng muhim resursi hisoblanadi. Davlat boshqaruvida bu yo'nalish UNESCO bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan "Jahon madaniy merosi ro'yxati" dasturlari, restavratsiya va konservatsiya loyihalari orqali yangi bosqichga ko'tarildi. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi shaharlarning tarixiy markazlari xalqaro darajada e'tirof etilmoqda.

Raqamli texnologiyalarni joriy etish ham boshqaruv samaradorligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Turizm sohasida "E-Visa", "UZAirways online booking", "Uzbekistan.travel" portali, "Visit Uzbekistan" mobil ilovalari orqali sayyohlarga qulay xizmatlar taqdim etilmoqda. Madaniy meros ob'ektlarida esa "3D virtual sayohatlar", "raqamli muzeylar", "meros elektron kartasi" kabi innovatsion loyihalar amalga oshirilmoqda. Bu jarayon nafaqat boshqaruvni soddalashtiradi, balki mamlakat imijini oshirishda ham muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Sport sohasida ham davlat boshqaruvini takomillashtirish orqali yirik natijalarga erishilmoqda. So'nggi yillarda sportni ommalashtirish, yoshlar orasida sog'lom turmush tarzini targ'ib etish, professional sport infratuzilmasini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Olimpiya va Osiyo o'yinlarida O'zbekiston sportchilarining yutuqlari mamlakat nufuzini oshirib, sport turizmining rivojiga zamin yaratmoqda. Toshkent, Samarqand, Nukus va Farg'ona kabi shaharlar xalqaro sport musobaqalarini o'tkazish markazlariga aylanmoqda. Davlat boshqaruvida xususiy sektor ishtirokini kengaytirish ham muhim ahamiyatga ega. Turizm va sport infratuzilmasi, madaniyat obyektlarini rivojlantirishda "Davlat-xususiy sheriklik" (DXSh) modeli faol qo'llanilmoqda. Bu model asosida yangi mehmonxonalar, sport komplekslari, madaniy markazlar barpo etilmoqda. Shu orqali investitsiyalar hajmi oshib, yangi ish o'rinlari yaratilmoqda, mahalliy aholining daromadi ko'tarilmoqda.

Boshqaruv tizimida inson kapitalini rivojlantirish masalasi ham dolzarbdir. Turizm, madaniy meros va sport sohalari malakali kadrlar tayyorlash, ularni qayta tayyorlash va malakasini oshirish bo'yicha turli dasturlar joriy etilgan. O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, Turizm universiteti, jismoniy tarbiya va sport oliygohlari, shuningdek, xalqaro dasturlar orqali ko'plab yosh mutaxassislar tayyorlanmoqda. Kadrlar siyosatining takomillashuvi boshqaruv sifatini oshiradi, sohalarning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Davlat boshqaruvida xalqaro hamkorlikning o'rni alohida ahamiyatga ega. O'zbekiston BMTning Butunjahon turizm tashkiloti (UNWTO), UNESCO, IOC, ISESCO kabi xalqaro tashkilotlar bilan faol hamkorlik qilmoqda. Bu hamkorlik doirasida qo'shma loyihalar, xalqaro forumlar, konferensiyalar, tajriba almashish dasturlari yo'lga qo'yilgan. Natijada O'zbekiston turizm xaritasi jahon sahnasida yangi brend sifatida tanilmoqda. Turizm, madaniy

meros va sport sohalarida davlat boshqaruvini takomillashtirishda shaffoflik va samaradorlik tamoyillari muhim o‘rin tutadi. Elektron boshqaruv tizimlari, ochiq ma’lumotlar platformalari, jamoatchilik nazorati mexanizmlari joriy etilmoqda. Bu esa korrupsiya holatlarini kamaytirish, xizmatlar sifatini oshirish va davlat bilan fuqarolar o‘rtasida ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi. Davlat siyosati darajasida qabul qilingan strategik hujjatlar bu sohalarining rivojlanishiga aniq yo‘nalish beradi. “O‘zbekiston – 2030” strategiyasida turizm, madaniyat va sport milliy iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlari sifatida belgilangan. Strategiya doirasida mamlakatni mintaqaviy turizm markaziga aylantirish, “yashil turizm”, “aqlli meros”, “sog‘lom millat” dasturlarini amalga oshirish ko‘zda tutilgan.

Boshqaruvning takomillashuvi jarayonida xalq manfaatlariga yo‘naltirilgan siyosat ustuvor hisoblanadi. Turizm, madaniyat va sport sohasi aholining hayot sifatini yaxshilash, yangi ish o‘rinlari yaratish, hududlarni ijtimoiy rivojlantirish, yoshlarni ma’naviy va jismoniy tarbiyalashga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli davlat boshqaruvini takomillashtirish – bu faqat tizimiy islohot emas, balki jamiyatning ma’naviy yuksalishiga xizmat qiluvchi omil sifatida qaralmoqda.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston Respublikasi turizm, madaniy meros va sport sohalarida davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish orqali yangi bosqichga ko‘tarildi. Bu sohalar bir-biri bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, ularning samarali boshqaruvi mamlakat iqtisodiy salohiyatini oshirish, xalqaro maydondagi obro‘sin mustahkamlash, milliy merosni asrab-avaylash va sog‘lom jamiyatni shakllantirishga xizmat qilmoqda. Kelgusida raqamli boshqaruv, innovatsion yondashuv va xalqaro integratsiya asosida bu sohalar yanada rivojlanadi, O‘zbekiston Markaziy Osiyoda barqaror turizm va madaniy rivojlanish markaziga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Turizm, madaniyat va sport sohasini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. — Toshkent, 2023.
2. “O‘zbekiston – 2030” taraqqiyot strategiyasi. — Toshkent, 2022.
3. O‘zbekiston Respublikasi Turizm va madaniy meros vazirligi hisobotlari, 2024-yil.
4. UNWTO World Tourism Report, 2023.
5. Karimov N. “O‘zbekistonning turizm salohiyati va davlat siyosati”. — Toshkent, 2023.
6. Islomova M. “Davlat boshqaruvida innovatsion yondashuvlar: turizm va sport tahlili”. — Toshkent, 2024.